

Μά, και για τό να και για τ' άλλο, αν θέλη κανείς κι' άλλη απόδειξη. Νά, του τήν δίνω.

Όλοι λένε, κι' αυτοί ακόμα οι Έγγλεζοί, πως οι παλαιοί Έλληνες ήσαν οι πλειό λύτεροι και οι πλειό εύτυχημένοι άνθρωποι του κόσμου.

Κείνοι Σύνταγμα ούτε είχανε, ούτε ξέρανε τι πράγμα είναι, γιατί οι Έγγλεζοί το πρωτοφτιάσανε.

Νά, το λοιπόν που και χωρίς Σύνταγμα, μπορεί κανείς μ' άλλους νόμους, ως καθώς οι παλαιοί Έλληνες νά ήναι λύτερος και πλειό λύτερος άκόμα, κι' εύτυχημένος, και πλειό εύτυχημένος.

Κι' αλήθεια κείνοι οι νόμοι των παλαιών Έλλήνων ήσαν πολύ καλλίτεροι κι' από το Σύνταγμα, ως καθώς κι' ούλα τα πράγματα που κέναν' εκείνοι οι μεγάλοι άνθρωποι, είναι καλλίτερα από κείνα που κάνουνε τώρα οι άλλοι, έχωντάς τους για παράδειγμα.

Για τούτο γλέπουμε κάθε μέρα όλους τους φράγκους, ως κι' αυτούτους τους μιλιόρδους, νάρχωνται στον τόπο μας, όχι από καλωσύνη τους, παρά για να ίδουνε και να μάθουνε την σοφία εκείνωνε.

Οι Έγγλεζοί ξέρανε τους νόμους των παλαιών Έλλήνων, κι' ούλοι τους θαυμάζουνε, και κάθε μέρα από κείνους πέρνονν παράδειγμα.

Άνίσως και μπορούσανε, θά πέρνανε και τους νόμους τους, ως καθώς έφτιασαν και φτιάδουν, και τα σπήτια τους, και τα παλάτια τους, και τα κτήριά τους, και τ'άλλα τους τα πράγματα, κατά την τέχνη των Έλλήνων.

Μά τους νόμους τους, είδανε πως δεν μπορούσανε να τους πάρουνε πρώτα κι' αρχής, γιατί ή θρησκεία, που έχουν, δεν τα σηκώνει, κι' ύστερα γιατί το φυσικό, το δικό τους, και τα ιδιώματά τους, είναι αλλοιώτικα.

Για τούτη την αίτια, κι' όχι άλλη, κένανε για τον έκυτό τους το Σύνταγμα. Κι' έμεις οι κουτοί, γιατί ο Θεός μας είχε στραβωμένους, αυτό το Σύνταγμα, που κείνο κένανε, όχι από καλωσύνη τους, παρά με το στασί, γιατί άλλο δε μπορούσανε να κάνουν, μες το πήραμε με θελησί μας και με ευχαριστησί μας, σαν να βρήκαμε κένα θησαυρό,

Και δεν άνοιξαμε τα στραβά μας να ίδουμε πως μπροστά στα μάτια μας είχαμε τους νόμους των αρχαίων Έλλήνων, που μπορούσαμε να τους πάρουμε και να γίνουμε καλλίτεροι κι' από τους Έγγλεζους, ως καθώς καλλίτεροι ήσανε εκείνοι από τουτουνοούς.

Και κείνοι Έλληνες ήσανε, σαν κι' έμεις και πως μπορούσε οι νόμοι που ταιριάζανε σε κείνους, να μ'ην ταιριάζουν και σ' έμεις;

Με τέτοιους νόμους, και το έθνος και μες θα πη-

γαίναμε καλά, με το να έχουμε άμαρτίαις, πέρασε του διαβόλου, και μες έριξε σ' ένα Σύνταγμα, που είναι άλλης φυλής και άλλης θρησκείας, γιατί οι Έγγλεζοί, που το κένανε, είναι άλλης φυλής και άλλης θρησκείας, αλούτεροι.

Και το καλό είναι, που με το να μη μας ταιριάζει, έως ώρας δεν το πολυακούμε, αλλοιώτικα θά ξεφλεβίζαμε ούλοι μας, και θά χάναμε και τη θρησκεία μας.

Κι' αλήθεια από τότες, πώχουμε το Σύνταγμα, και ή θρησκεία μας πάει ξεπέφτωντας κι' έμεις.

Πέρνουμε τα συστήματα τα φράγκικα, και τα ελληνικά, που είναι καλλίτερα, τ' αφήνουμε, και τα λέμε και σ κ ο υ ρ γ ι α σ μ έ ν α .

(Άκολουθεί)

ΙΩΑΝΝΗΣ Α. ΣΠΗΛΙΩΤΑΚΗΣ
Πρ. Ύπουργός

ΟΙ ΓΙΑΤΡΟΙ ΤΟΥ ΤΕΡΝΟΥ

«Του φίλου γ ι α τ ρ ο υ Δ. Ταγκόπουλου»

Ή Έλληνική Π α τ ρ ί δ α του κ. Γούναρη, που μνημόνεψε τον Τέρνο, το περίφημο για τους γιατρούς του χωριό των Κραββαίων, έφερε στο νού μου τον Τζαβαλιζ, τη μεγαλύτερη του Τέρνου έξοχότητα.

Τόν περασμένο τρυγητή βρισκόμουνα στο Μεσολόγγι και μια μέρα είχα ξυπνήσει προτού φέξει και κάθισα στο Μ ά ρ μ α ρ ο, στον καφφανε του Κοντοκρά απ' όζω, περιμένοντας τον παραστάτη μου. Στο διπλανό τραπέζι καθόντανε ένας χωριάτης ξεραγγιανός, με μαυρο σιγγουί, μάλλινο, με φουστανέλλα από μερικάνικο πανί που τα λαγγιόλια της μετριώντανε στα δάχτυλα, με βλαχόσκαλτσες που πλέανε στα λιανά, σαν καλάμια, ποδάρια του, με σκούφια από σκλί, με τσαρούχια, που ή πολυκαίρια είχε μαθήσει τις φούντες τους, μ' ένα ντρουβά στην πλάτη και με καλαμάρι προύντζινο, που σά χρυσάφι γυάλιζε, μες στο σελάχι του. Και το καλαμάρι αυτό είτανε το μόνο της φορεσιάς του πρέμια, που φαινότανε καθαρία, γιατί ή φουστανέλλα του που χρησίμευε και για μπόλια του προσώπου του και για τουθαελι του τραπέζιού του και για μαντύλι της μύτης και του χεριού του είχαν απ' του καλοκαιριού τα έμπα να μπή σε σκαφιδι για πλούσιμο.

Ο χωριάτης αυτός πραινότερος από μένα, είχεν

ώρα που καθόντανε εκεί κι' έπινε το ρακί του. Άλλά δε θάτανε και μόνος αυτός που τό τσούζε τόσο πρωί. Κι' άλλοι πολλοί το συνειθίζουνε, γιατί υπάρχει ή ιδέα —μικροβιολογία βλέπεις ολάκερη— πως κάθε νύχτα γεννιέται μες στο στομάχι μας ένα σ κ ο υ λ η κ ι, που το ρακί, σαν το πούμε νηστικοί, έχει τη δύναμη να το ψοφήση.

Πέρασε λίγη ώρα κι' άρχισανε πιά να φεύγουν της νυχτας τα σκοτάδια και να χύνουνται της χαρουργής τα ρόδα. Μαζί μ' αυτά μαχμουρλήδες στον καφφανε χυνόντανε κι' οι χωραίτες ξωμάχοι. Ο καφφανε μας χρειάζεται την ώρα αυτή για να σκάστ, τ' αφιόνι, που μες αφήνει το τόσο πραινό ζύπνημα. Άλλά κι' εκεί στο Μάρμαρο —έτσι οι άργατικοί Κεφαλονήτες βγάλανε της άπάνω αγοράς την πλατεία— γίνεται των άργατών το παζάρεμμα, κι ως την ώρα που θά γίνη το παζάρι, οι ξωμάχοι στον καφφανε προσμένουνε. Και περνώντας από μπροστά μου οι διάφοροι χτηματίειδες, μασινολόγοι, άργατες, σέμπροι, άγωγιάτες ούτε με βλέπανε διόλου, άλλ' όλο το νού τους στο γείτονά μου τον είχανε και με μεγάλο σεβασμό τον καλημερεύσανε και τον παραγκωμιάζανε «γιατρό». Κι' ο χωριάτης με τον άέρα που μες δίνει καμιά φορά ή ψηλή θέση που βρισκόμαστε, κορδωμένος κι' αλύγιστος, όσο δεν είναι της Κίνας οι γιατροί και του παλιού καιρού οι γιατροφιλοσοφοί, άπαντούσε στον καθέναν με το ακαλή, μέρα παιδιά». Και μερικά απ' τα παιδιά αυτά, είχανε καμιά τρακάδα χρόνια περισσότερα απ' αυτόνε στη ράχη τους.

Σε λίγο φτάνει κι' ο παραστάτης μου, ο Γιαννιός της Παντελέηνας, που ένω έρχόντανε για μένανε, ούτε να με προσέξη διόλου, άλλ' ίσα στο γιατρό, για να προφτάση να του πη κι' αυτός το καλημέρισμα. Άλλά τονε φώναξα κι' ήρθε σιμά μου.

—Και ποιός είναι ο γιατρός αυτός που χαιρήτησες, Γιαννιό;

—Κρίμας πούσαι γραμματισμένος, που ξεσκόλισες το Πανεπιστήμιο, πώκαμες τόσα χρόνια το δικηγόρο και—δεν έμαθες το Τζαβαλιζ, τον περίφημο γιατρό των ματιώνε, που βάνει τα γυαλιά σ' όλους τους γιατρούς της Άθήνας, που κάνει τους στραβούς να βλέπουνε και διορθώνει με τέτιον τρόπο των γερώνε τα μάτια, που να μπορούνε να κάνουνε κι' αυτοί το στραβό και να μη μπορή ούτ' ο μεγαλύτερος άνοιχτομάτης να το νοιώση. Το Τζαβαλιζ δε γνωρίζεις που ή φαμελιά του Τέη Πρετήη, Άντάμ Παππαντάμ είναι γιατροί και δεν υπάρχει άστένεια που να μ'ην ξέρουνε να τη γιατρίψουνε; —Ή μάνα του εί-

Γιατί, άκόμη και σά γράφουμε ντόπια, στο έθνος όλο πρέπει νάχουμε το νού μας. Σά γράφουμε πιά για γενικά θέματα, χρέος μας έννοείται να καθιερώνουμε, άφου να το ξέρη έμεις που γράφουμε σήμερα θά τους καθιερώσουμε, τους κοινούς τύπους, τους έθνικούς.

Θά οι παρακαλέσω πολύ να προσέξης και σε κάτι άλλο. Το ά π' ε δ ω, το κ α τ' ε κ ε ι, το ά π ο τ' ε σ ε ν α, το ά π' ε κ ε ι ν η, το ά π' ε κ ε ι, που μες βάζεις, είναι δασκαλισμοί. Το α στη γλώσσα μας είναι το πιο δυνατό φωνήεντο, πιάνει όλα τ'άλλα, δεν πιάνεται από κανένα, ή να το πουμε κάπως πιο έπιστημονικά, δε συντραβιέται στα γλωσσικά τα κατατόπια κανενός άλλου φωνήεντου, ένω τ'άραχιο είτανε πιο άδύναμο, είδεμ ή δε θά το συντραβούσανε τ'άλλα, ως και το ι (π α ρ ί σ τ η μ ι). Ύστερις από το α, στη δύναμη, έρχεται το σημερινό μας ο. Κ' έτσι λέμε τ ά δ ω σ ε = τ ά ε δ ω σ ε, όχι τ ε δ ω σ ε, τ δ δ ω σ ε = τ ό ε δ ω σ ε, όχι τ ε δ ω σ ε. Τά κανονικά μας λοιπόν τα δημοτικά είναι «από δω, κατá κει, από τά σένα» το τ ά είναι άπομεινάρι του μ ε τ ά, μ ε τ ά σ ε ν α, (δηλαδή μ ε τ α σ ε ν α, ήταν το μ ε τ ά έγινε μ ε και τάκούσανε σά νάτανε σκέττο με' το ταιριάξανε μάλιστα και με το γ ι á, και με το ά π ό, δημιουργώντας κάποιον καινούριο μό ρ ι ο τ α, που έχει την έκφρασή του, που έχει και τον τόνο του), ά π ό

κ ε ι ν η, ά π ό κ ε ι, όπως τά λέει κι' ο λαός μας. Μπορεί τώρα να με ρωτήσης γιατί έμεις — κι' ο ίδιος έγω—γράφουμε π α ρ ό μ ο ι ο ς; Γιατί το πήραμε από την καθαρεύουσα. —Θά με ρωτήσης όμως γιατί γράφουμε και π α ρ ε κ ε ι, γιατί λένε και από φτους— από φτους, η άπό φ τ ο υ — ά π ό ά φ τ ο υ; Το λένε μά δε σημαίνει πως παράπεσε το α ή πως συντραβήχτηκε από το ο. Νομίζουμε πως έτσι έγινε κι' ως τόσο δεν μπορεί έτσι νάγινε, άφου ο νόμος δεν το θέλει, μια κι' είναι δυνατώτερο το α από το ο, καθώς όλη μας ή γλώσσα τάποδείχτει. Συνηθίσαμε στην κοινή μας γλώσσα την άντωνυμία ά φ τ ό ς, με α, και ξεχνούμε το ντόπιο τ ό φ τ ό ς, με ε. Άπό το ντόπιο τ ό φ τ ό ς μαζί με το ά π ό, θά βγήκε για βέβαιον και το ά π ό φ τ ο υ ς. Είναι ο ίδιος νόμος που παρατηρήσαμε και στο ά π ό δ ω. Το υποθέτω, θά μου πη: μά είμαι άναγκασμένος να το υποθέτω, άφου σίγουρο παράδειγμα δεν έχουμε κανένα, όπου να χάνεται το α. Το π α ρ ε κ ε ι άλλο ζήτημα. Το βέρο το δημοτικό είναι π α ρ α κ ε ι, που το ξέρει ο λαός. Ή καθάρεβουσα μες το μαθαίνει π α ρ ε κ ε ι, με ε. Τό ε άφτο, θά τόβαλε ο λαός και στο δικό του το π α ρ α κ ε ι, πιο σωστά μάλιστα σε κανένα π α ρ α κ ε ι, που θά υπάρχη πουθενά, που κάπου θάμεινε με τον τόνο της πρόθεσης π α ρ á. Λοιπόν το π α ρ ε κ ε ι, κχωμένο από

το π α ρ ε κ ε ι και το π α ρ á κ ε ι, μισά μισά. Τά τέτοια σε όλες τις γλώσσες του κόσμου ακολουθούνε, άλλο τίποτα. Και μ'ην άπορής που ως και σε μια λέξη δημοτική, καθώς είναι: το π α ρ ε κ ε ι, φανερώνεται ο δασκαλισμός. Μήπως και του λόγου σου δε μες τ'άγραφες ά π' ε δ ω, ένω το ε δ ω είναι γέννημα και θρέμμα, που να πούμε, του λαού; Μήπως κι' άλλοι δικοί μας, άλλοι δημοτικιστάδες, δε μες γράφουνε κάθε τόσο το άνυπόφορο τ ό ά λ λ' ε γ ω, αλχημονώντας τον άληθινό τόν κανόνα που κι' ίδιοι τους τον ακολουθούνε λέγοντας μ ά ε γ ω, και ποτέ τους μ' ε γ ω; Πρέπει άφτά με κάθε τρόπο να τάπορέβουμε, τά κ α τ' ε κ ε ι, τά ά π' ε δ ω και τά ά λ λ' ε γ ω, δεν τά χρειάζόμαστε και μες χαλνούνε τη γλώσσα.

Ίσως όμως θά μου πη, όπως μου τόλεγε μια φορά κι' ένας καλός μου φίλος, γιατί κι' οι φίλοι μας τά λένε, πως είμαι κάπως υπερβολικός. Κι' αλήθεια, ίσα ίσα για το ζήτημα του α και του ά π' ε δ ω, σαν του το ξήγησα, μου άπάντησε ο φίλος μου:

«Πάντα κανείς τους κανόνες σου πάρα πολύ ά π ό λ υ τ ο υ ς.» Νά δοίμε όμως για ποιους κανόνες ο λόγος; Άφτό να μάθουμε πρώτα. Κανόνες είναι δυό είδώνε. Είναι οι κανόνες της κο ν η ς μας δημοτικής, μαζί και οι κανόνες κάθε ντοπιολαλιάς, μ' άλλα λόγια οι πανελληνίες ή ντόπιες αλλαγές που με τον καιρό

ναι ξακουσμένη γιάτρισσα τής βροντορούρας, του τρι-
κούγκλου και τής λούγγας. Και σαν κοκκίση λίγο τή
λούγγα με ξηρό σκυλόσκατο καλοτριμμένο, σαν τήν
ξορκίση τρεις φορές και στρίψη απόνωτης ένα αδράχτι,
άμεισως ή λούγγα στρίβει. — Του μεγάλου πάλε άδερ-
φου του όττις πληγές και στις λαβωματιές κανέννας
δέν του βγαίνει. Πληγές που βρωμάνε ιδώ κ' εκεί
κάτω, που οι σπουδασμένοι γιατροί τις είχαν άπολ-
πίσει και τις κατέντησαν έτσι, αυτός, μ' ένα βύζαγ-
μα που κάνει στής πληγής τήν ύλη και τή γόμπια
με το στόμα του και με μια άλοιφίτσα που βάζει, σε
λίγες μέρες τις κλείνει. — Ο μικρότερος άδερφός του
ώρα μαθαίνει κοντά σ' ένα Τζαντιώτη να γιατρεύη
τις μπανιόκας και τή γαλλικά πάθια. Και πήγε σι
ξένο, γιατί άπ' τον καιρό βλέπει που δέν ξαναπά-
τησαν Άραπάδες στον τόπο μας, χαθήκανε οι άστέ-
νεις αυτές, για τουτό κ' οι γονέοι του Τζαβχλια
δέν προσέζανε στή γιατριά τους, και δέν είναι παρά
λίγα χρόνια που μας τις ξαναφέρανε οι γεμιτζήδες
άπ' τή νησιά. Και λένε πως ο γιατρός αυτός ο Τζαν-
τιώτης είναι περιθαλτός, και το είδα κ' εγώ με τή
μάτια μου να γιατρέψη μ' ένα μονάχα Ιμάκνισμα
το Δημητράκη τον Κόνσολα, που άφου πίσανε τή
μουστάκια, τή γένεια του, τή ματοτσινορά του και
τή μαλλιά του άπ' τις καλοσύνες, κόντευε να πέση κ'
ή μύτη του και να γίνη σά τον Τύρηνη κ' έτσι άπ'
τους Τζαβχλιαδες, θάχουμε καλόν και για τις άστέ-
νεις αυτές γιατρό, που άχρειαστος νάναι. — Κι αυτός
που βλέπει και χαιρέτσα και κάνει το Μισέρ κακό-
μοιρο σου είπα τί περιφημος γιατρός είναι.

— Καλά όλ' αυτά, Γιαννιό. Άλλά γιατί οι γε-
ροι θέλουνε να περνανε για στραβοί;

— Άμ οι πατριώτες του γιατρού είναι γυρολό-
γοι, γυρίζουνε σ' Ανατολή και Δύση, σ' Αμερικά
και Βλαχιά και με το ψεύτικο αυτό στράβωμα μας
έρχονται γιοματοί φλουριά.

— Και τί θα πη γυρολόγοι;

— Γυρολόγους λένε ευγενικά τους διακονιάρους.
Είναι όμως μερικά χρόνια που λιγοστεψαν άπ' τή
Κράββαρα οι στραβοί. Μ' ένα πιστοποιητικό άπ' το
Δήμαρχο πως κάηκε το σπίτι τους ή πως θα χτίσουν
εκκλησιά, κάνουν καλήτερο και πιό περιήφανο έμ-
πόριο.

— Και δέ θα πηγαίνουν τότε καλά και του για-
τρού οι δουλιές. Το κατάλαβα άπ' τή φροσιά του.
Όλες σήμερα οι τέχνες στένεψαν. Άλλά τί θέλει
ιδώ ο γιατρός αυτός, Γιαννιό;

— Περνάει για τον Πύργο, που τον εκάλεσε κά-

ποιος πλούσιος να τον γιατρέψη. Άλλά στή διάβατου
στάμάτησε κ' ιδώ, γιατί τον παρακαλέσαμε να μείνη
λίγες μέρες για να ιδη και τον κακομοιρη το Θυ-
νάση το Χολιασμένο πώχει καταρράχτη στα μάτια
του και κιντυνεύει να χάρη διόλου το φως του.
Έκάρμαμε άναμεταξύ μας συνεισφορά και μαζέψαμε
έξη διφραγγα για το γιατρό. Έώρα θα κάμουμε κι
άλλη συνεισφορά για τον άρρωστο, πώχει ανάγκη
άπό διατήρηση τις μέρες που θα βαστάξη ή για-
τριά του. Κι ως που να γυρίση ο γιατρός άπ' τον
Πύργο, τον ιδιάταξε να κάμη αυστηρή νήστεια, να
μήν τρώγη παρά ψωμί καθαριο κι άνάλατο και να
μήν πίνη παρά νερό άμίλητο.

Άφήσαμε τον Τζαβχλια ν' άποπιη το ρακί του
και να δέχεται το σεβασμό των πατριωτών μου κ'
εγώ με το Γιαννιό τής Παντελένας τραβήξαμε για
τή δουλειά μας.

Σ' όχτώ όμως μέρες νάτος πάλιν ο γιατρός
στο Μισολόγγι, κι άμεισως πειραχίτηκε του Χο-
λιασμένου τή γιατριά. Τόν έκλεισε σ' ένα κα-
τακότεινο κελάρι, τον ξάπλωσε άπάνω σ' ένα κρεβ-
βάτι, κ' εκάπεσε το μούτρο του μ' ένα γαλάζιο
μαντύλι. Άπήθωσε ύστερ κ' ο γιατρός το ντροβά του
στην άγγωνή του κελαριού γιατί ο καταρράχτης δέ
χρειάζεται τή βοτάνα και τις άλοιφίδες πουχ' ο ντρο-
βάς, άλλ' έχει άπ' άλλη γιατριά ανάγκη. Θέλει,
καθώς καλήτερά μου το ξέρεις, έγγείρηση. Πρέπει να
φ α γ ω θ ή ή πέτσα που ο καταρράχτης έχει μέσα στο
μάτι σχηματίσει. Και τήν τρούσσα με τή άργαλεία τή
χρειαζόμενη για τήν έγγείρηση αυτή, για το καταρ-
ράχτη το φ ά γ ω α, τήν είχαν ο γιατρός στο σελάχι
του. Το προυντζινο καλαμάρι, που σά χρυσάφι: εκεί
λαμποκόπαι, είτανε του γιατρού μας ή τρούσσα. Στο
φηκάρι του καλαμαριού, άντι για κοντυλοφόρους
και μολύβια, είχ' ο γιατρός τ' άργαλεία του, όχι τσι-
μπίδες και μαχαιράκια, που τόσο ακριβά τή πλη-
ρώνομε στους κουτόφραγκους, άλλ' άργαλεία ντόπια,
ζωντανά πράγματα, που ο καθέννας μας μπορεί να
τή έχη, χωρίς μια δυάρα γι' αυτά να ξοδέψη.

Κ' εκεί που βρισκόντανε στο κρεβάτι ξαπλω-
μένος ο Χολιασμένος κ' είχ' το μούτρο του σκεπασμέ-
νο, έτοιμάστηκε ο γιατρός για τήν έγγείρηση. Ά-
νασκουμπώθηκε, δέν του χρειάστηκε νερό και σαπούνι
να πλυθη, άλλ' σφόγγισε γερά τή χέρια του σε μια
τής φουστανέλλας του άκρη — άλυσμόνησα, γιατρέ,
να σου πω πως ή φουστανέλλα του χωριάτη χρη-
σίμευε και για πετσέτα του χειρούργου — ενώ με
μιάν άλλη τής φουστανέλλας του άκρη σκούπισε τή

μύτη του, παίρνει το καλαμάρι άπ' το σελάχι του, ά-
νοίγει σιγά σιγά το φηκάρι του το κούπωμα, πιάνει
κάτι με τή δυο δάχτυλά του που βγίη' από μέσαθε,
το ξανακλείνει καλά, άπηθώνει το καλαμάρι στο κρεβ-
βάτι, και πηγαίνει το χέρι του στο άρρώστο το μά-
τι που είτανε σκεπασμένο με τή γαλάζιο μαντύλι. Αί-
σταντηκε ο Χολιασμένος τότε κ' άποιο στο μάτι: γαρ-
γάλισμα, κάποιε άνάλαφα τσιμπήματα. Έκνακνίγει
και δεύτερη και τρίτη και τετάρτη φορά ο γιατρός το
καλαμάρι και τήν ίδια πάλιν έργασία τού κάνει. Ση-
κώνει το πανί και βλέποντας τ' άρρώστο το μάτι, με
μεγάλη τού χαρά φωνάζει.

— Γεια σας, σαίνες μου, τονε φάγατε τον καταρ-
ράχτη.

— Κι έπέτυχε, γιατρέ μου, ή έγγείρηση; τονε ρώ-
τησε ο άρρωστος.

— Έστερ' άπό είκοσι μέρες θα χαιρέτησε σαν
πρώτα το φως του ήλιου. Σ' όλον όμως αυτόν τον
καιρό, πρέπει να μή σαλεύης διόλου άπ' τή θέση
σου, διόλου να μήν κουνήθης, να μήν ρφες παρ' αυγά
μελάτα κι άνάλατα, να μήν πίνης παρά νερό άμίλητο
και να δέσης με τή γαλάζιο μαντύλι σφιχτά τή
μάτια σου. Κ' ύστερα άπ' τις είκοσι μέρες πέτα το
μαντύλι, σήκω σαν άρχισή να σουρπώνη άπ' το κρεβ-
βάτι σου, περπάτα και ρίξου στο φαγοπότι. Άνά-
σταση θάχης τή μέρξ εκείνη.

Κι ο γιατρός πουχ' πάρει μπραστά τή έξη διφρα-
γγα έφυγε. Φαίνεται όμως πως δέ θ' ακολουθήσε ο
Χολιασμένος όλη του γιατρού του τή διάτα. Θάπαι
φαίνεται κι μια μέρα μιλημένο νερό ή θα κουνήθηκε
στο κρεβάτι άπάνω, για τουτό δέ μπόρεσε να γίνη
κατάκαλα.

Η θαμπούρα του καταρράχτη ακόμα τού μένει.

Άλλά μήπως κ' οι σαίνες δέν είχανε κάμει
καλά τή δουλειά του, μή δέν είχανε φάγει όλη του κα-
ταρράχτη τήν πέτσα; Μή δέν είτανε όσον έπρεπε
πεινασμένες;

Γιατί θα σου πω το μυστικό, σπουδασμένε γιατρέ,
να το μάθης και συ κ' ή πιστήμη. Ο περιφημος
του Τέρνου γιατρός, κλείνει δέκα μέρες προτού τήν
έγγείρηση κάμει μεσ' στο φηκάρι του καλαμαριού τ' ά-
λ ο γ ό μ υ γ ε ς, και τις αφήνει εκεί να πεινάσουν
και πεινασμένες που θάναι τις άμπολάει στο άρρώ-
στο το μάτι, για να χορτάσουνε με τού καταρράχτη
τήν πέτσα.

Οι ά λ ο γ ό μ υ γ ε ς είναι των Τερνιωτών για-
τρώνε τάζντόπια και ζωντανά άργαλεία για τού κα-
ταρράχτη τήν έγγείρηση.

K. A. ΣΤΑΣΙΝΟΠΟΥΛΟΣ

έκαμε παντού στή γλώσσα μας ο λαός είναι και οι
κανόνες τής κοινής δημοτικής, κατά πως τή γράφουμε
σήμερα στα βιβλία μας. Τους πανελληνίους ή ντόπιους
κανόνες, κοντά στο νόυ πως εγώ δέν τους κ ά ν ω τούς
παρτηρώ. Λόγου χάρη, στήν Κρήτη, τή μά τ ι α
τά λένε μ ά θ ι α, κι άλλια τέτοια πολλά. Παρτηρεί
λοιπόν ο γλωσσολόγος πως το κρητικό το τ μέ 1 κα-
τοπινό και κατοπινό δέφτερο φωνήεντο (α, ο, ου), γί-
νεται θ. Άμα δώ πως δέ γίνεται θ στον τάδε ή τον
τάδε τύπο, θα προσπαθήσω να καταλάβω γιατί δέ γί-
νεται ή έ ξ α ί ρ ε σ η θάχη δικό της λόγο, δηλαδή
θάκούση άλλο νόμο, κ' έτσι, άν το καλοσυλλογιστής,
κάθε νόμος δέν μπορεί παρά νάνα άπόλυτος. Άπόλυ-
τος, έννοείται, ο νόμος, όχι ο γλωσσολόγος. Και στήν
κοινή μας τή δημοτική τή ίδια. Νόμος άπόλυτος,
κάθε ι και κάθε ι, με τή κατοπινά φωνήεντα α ο ου,
να γίνεται ι, «παλιός, νιός, γιατρός (=ιατρός), ποιός
(=πιός),» και χίλια τέτοια. Ως τόσο να πω λέμε, και
που γράφουμε κιάλας ω ρ α ι ο ς (άντις ωριός, άν να
τόχει ο λαός μας «τής ωριός το Κάστρο»), ν έ ο ς
(άντις νιός), β ε β λ ι ο (άντι βιβλιό ή βι-
β λ ι, όπως λέμε και πα ι δ ι, άντις πα ι δ ι ο ν ή
πα ι δ ι ο). Θα πη άραγες πως δέν είναι άπόλυτος
ο νόμος; Διόλου. Θα πη πως κάτι τρέχει και πως με
τις εξαίρετες άφτίς άρχίζει καινούριος λογαριασμός.

Μά ιδώ έρχόμαστε πιά στο ζήτημα το σπουδαίο
τής κοινής δημοτικής, όπως τή γράφουμε σήμερα στα
βιβλία μας. Τους κανόνες τής γραμμένης μας τής δη-
μοτικής, βέβαια, δέν μπορώ να τάναιρώσω πως τους
κάνω, άφου έκανα το Τ α ξ ι δ ι. Όσο δέ γράφω
μια γλώσσα ή αν προτιμάς, όσο ή γραφή της δέν ταχ-
τοποιήθηκε, ανάγκη εκείνος που τήν πρωτογράφει, να
τήν ταχτοποιήση, να τήν κανονίση, πιό σωστά να το
πούμε, ανάγκη να διαλέξη. Διαλέξα. Κι άμα διαλέξα,
σημαίνει πως ά π ό λ υ τ ο υ ς κανόνες δέν έκανα. Μά
πως είναι και δυνατό, σά θέλει κανείς να γράψη γλώσσα
κ ο ι ν ή, πως είναι δυνατό να κάμη κανόνες ά π ό λ υ
τ ο υ ς; Η κοινή μας ή δημοτική συνήθειζε πλάγι
πλάγι το έ γ ώ και το λ έ ω, που είναι τύποι άντιθε-
τοι και που όρμηθύνονται μόνο σαν ύποθέσης, πως
ύπάρχουνε ντοπιολαλιές—ή χωριά— όπου βασιλεύει
άπόλυτα ο κάθε τύπος, δηλαδή ένα χωριό που σου
προφέρει παντού το μεσιανό γ «(εγώ, άκούγω. λαγός=
λαός).» κι άλλο ένα που δέ σηκώνει γ άνάμεσα σε δυο
φωνήεντα (έ ω, ά κ ο ύ ω, λαός= λ α γ ό ς), κι άλλη-
θεια ύπάρχουνε και τή δυο τή συστήματα, στον τόπο
του το καθένα και τή παρατήρησα και τή δυο, τα-
ξιδέθοντας στήν Ελλάδα. Έδω δι ά λ ε ξ ε και ή
κοινή. Διαλέγω και γώ. Διαλέγουμε όλοι μας. Και
το βλέπεις: δι α λ έ γ ω, δι δ ι α λ έ ω, δι α λ έ γ ο υ

μ ε, δι δ ι α λ έ μ ε. Διαλέγω, έτσι το λένε
πιό πολύ: έτσι το φέρνει κι ο πληθυντικός δι α λ
έ γ ο υ μ ε. Κ' έτσι τή γράφουμε. Μά φτάνει
να κοιτάξης και τή γραμμα μου το ίδιο, για
να το δής πως άπόλυτους κανόνες δέ φτεινάω.
Μου δίνεις τήν άδεια να σου πω ακόμα κάτι για
μένα; Θα σου το πω, κι άς μή μου τή δώσης. Άν
άρεσε το Τ α ξ ι δ ι, άν το Τ α ξ ι δ ι μας έκαμε
όπαδούς, ίσα ίσα το χρωστούμε σ' άπότο, που άπόλυ-
τους κανόνες δέ σου βγάζει, κι ως τόσο είναι γραμμένο
σε άπόλυτη δημοτική. Στηρίζεται άπάνω στήν κοινή
μας τή γλώσσα. Και πάντα στηρίζομαι στήν κοινή
μας. Μήπως το στοχάστηκα ποτέ μου να τή κανονίσω
δι α λ έ μ ε, για να το συμμορφώσω τάχα με τή
λ έ μ ε; Μήπως το β ι β λ ι ο, που έλος ο κόσμος το
ξέρει, δέν τάφησα β ι β λ ι ο, και μήπως, για να βγίη
άπόλυτος ο κανόνας, τώκανα β ι β λ ι ο ή β ι β λ ι;
Τήν κοινή τή συνήθεια τή βαστάξα ως και στους τύ-
πους τής καθαρεύουσας, που χρειαστήκαμε σήμερα να
τους ξαναχύσουμε στο καλούπι τής δημοτικής, τήν
π ρ ό τ α σ η, τήν κ λ ι σ η, τήν κ υ β έ ρ ν η σ η,
μια και τέτοια περιττοσύλλαβα δέν τάχει και δέν τά
θέλει πιά πουθενά ή δημοτική μας. Γιατί όμως να
μήν παίρνουμε άπό τήν καθαρεύουσα τύπους που άται-
ριαχτοι δέ μοιάζουν με τή γραμματική του λαού; Τόσο